

# Облік і калькулювання за нормативними витратами.

Виконав:  
Білаш Сергій

# Методи визначення нормативних витрат та їх типи

- Найефективніший спосіб управління витратами — регулювання їх на стадії виникнення.
- Отже, необхідно встановлювати нормативи на матеріали, працю й послуги, що споживаються у процесі здійснення виробничих операцій. Відхилення від цих нормативів повинні реєструватися для виявлення їх причин і осіб, відповідальних за їх виникнення.

# Методи визначення нормативних витрат та їх типи

- Нормативні витрати на продукт обчислюють складанням переліку нормативних витрат на операції, необхідні для виробництва конкретного продукту.
- Існують два підходи до визначення нормативних витрат:
- За першим підходом, оцінка використання праці і матеріалів здійснюється за фактичними даними минулих періодів.
- За другим — норми встановлюються за допомогою технічного аналізу.

# Методи визначення нормативних витрат та їх типи

- За технічного аналізу кожна операція вивчається докладно на основі точного обліку матеріалів , праці й обладнання, а також контрольного обстеження всіх її складових.
- При встановленні нормативів за першим методом, тобто за фактичними даними минулих періодів, існує небезпека перенесення в поточні нормативи минулих помилок і недоліків. Тому в межах даного підходу нормативи встановлюються на основі середніх результатів за минулі періоди. При цьому відомі перевитрати матеріалів чи праці не враховуються.

# Методи визначення нормативних витрат та їх типи

- При визначенні нормативних витрат виникає питання встановлення вимог до нормативів: повинні вони відображати результати діяльності в ідеальних умовах чи бути легко досяжними?
- Відповідно до цього розрізняють три типи нормативів:
  - базисні нормативи;
  - ідеальні нормативи;
  - реально досяжні нормативи.

## Цілі калькуляції собівартості за нормативними витратами

Виділяють наступні призначення системи калькуляції на основі нормативних витрат:

- Надання прогностичних значень майбутніх витрат, які можуть бути використані для прийняття рішень. Хоч нормативні витрати за своєю сутністю є майбутніми цільовими витратами, основу яких становить принцип усунення неефективних ділянок діяльності, вони є кращими для одержання оцінок скоригованих минулих витрат, що можуть включати такі ділянки.
- Постановка важкої, але привабливої для досягнення цілі. Наявність чітко заданої цілі, або постановка задачі в кількісному вигляді з більшою ймовірністю мотивує менеджерів на досягнення високих рівнів показників діяльності, ніж ті випадки, коли цілі або завдання не ставляться.

## Цілі калькуляції собівартості за нормативними витратами

- Надання допомоги у складанні кошторисів і оцінювання роботи менеджерів. Нормативні витрати особливо корисні для складання кошторисів, оскільки вони є надійними й зручними даними, що дозволяють досить легко поєднати між собою кошторисний обсяг виробництва з необхідними для його випуску вихідними ресурсами (як у натуральних, так і в грошових одиницях).
- Спрощення процедури віднесення витрат на продукти при обчисленні величини прибутку та оцінюванні вартості товарноматеріальних запасів. Якщо для цього використовуються фактичні витрати, то для розподілу витрат, понесених протягом місяця, між собівартістю реалізованої продукції і вартістю товарноматеріальних запасів потребується спеціальна й часто досить складна система обробки даних, яка включає пряме простеження витрат, простеження за допомогою чинників, розподіл витрат тощо.

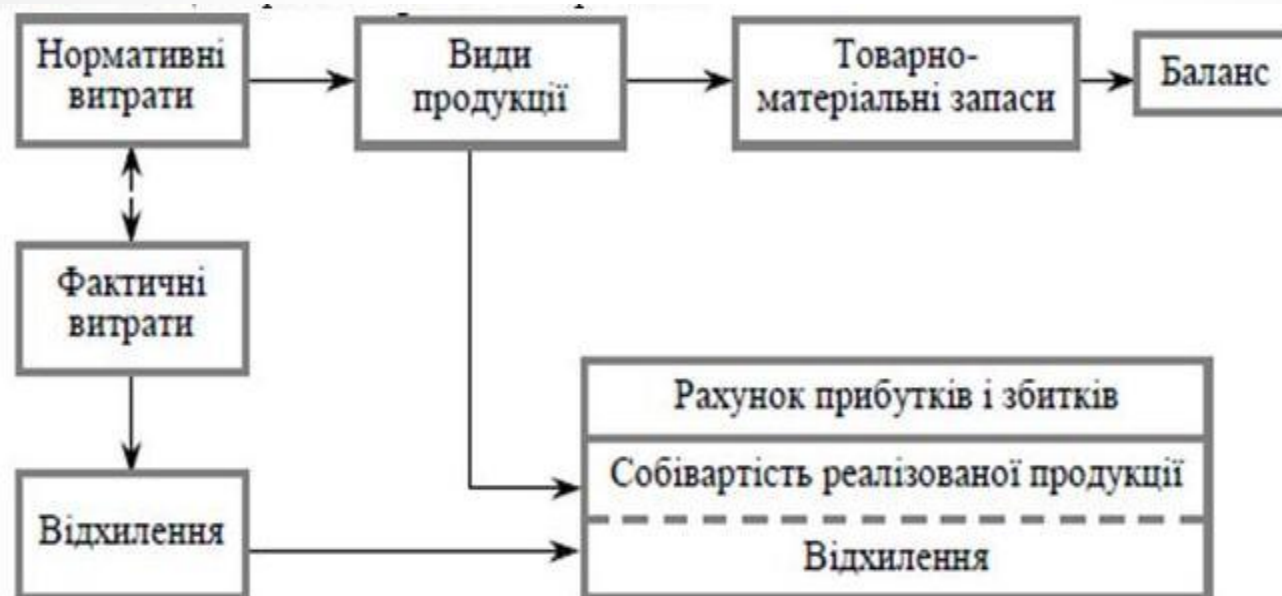


Рис. 5.2. Використання нормативних витрат для оцінювання товарноматеріальних запасів і обчислення прибутку

# Облік та аналіз відхилень від норм (стандартів) витрат

- Центральною проблемою стандарткостингу є аналіз відхилень. Для того щоб докладно проаналізувати відхилення необхідно встановити місце їх виникнення і причини. Місця виникнення відхилень визначаються бухгалтерами, а менеджери відповідних центрів відповідальності досліджують їх причини. В результаті такого дослідження повинні бути здійснені відповідні коригуючі дії, а якщо виявиться, що відхилення виникають через постійні причини, то норматив необхідно уточнити з урахуванням цих причин.

# Загальна характеристика аналізу відхилень



Рис. 5.3. Загальна характеристика аналізу відхилень

## Відхилення за ціною та використанням основних матеріалів

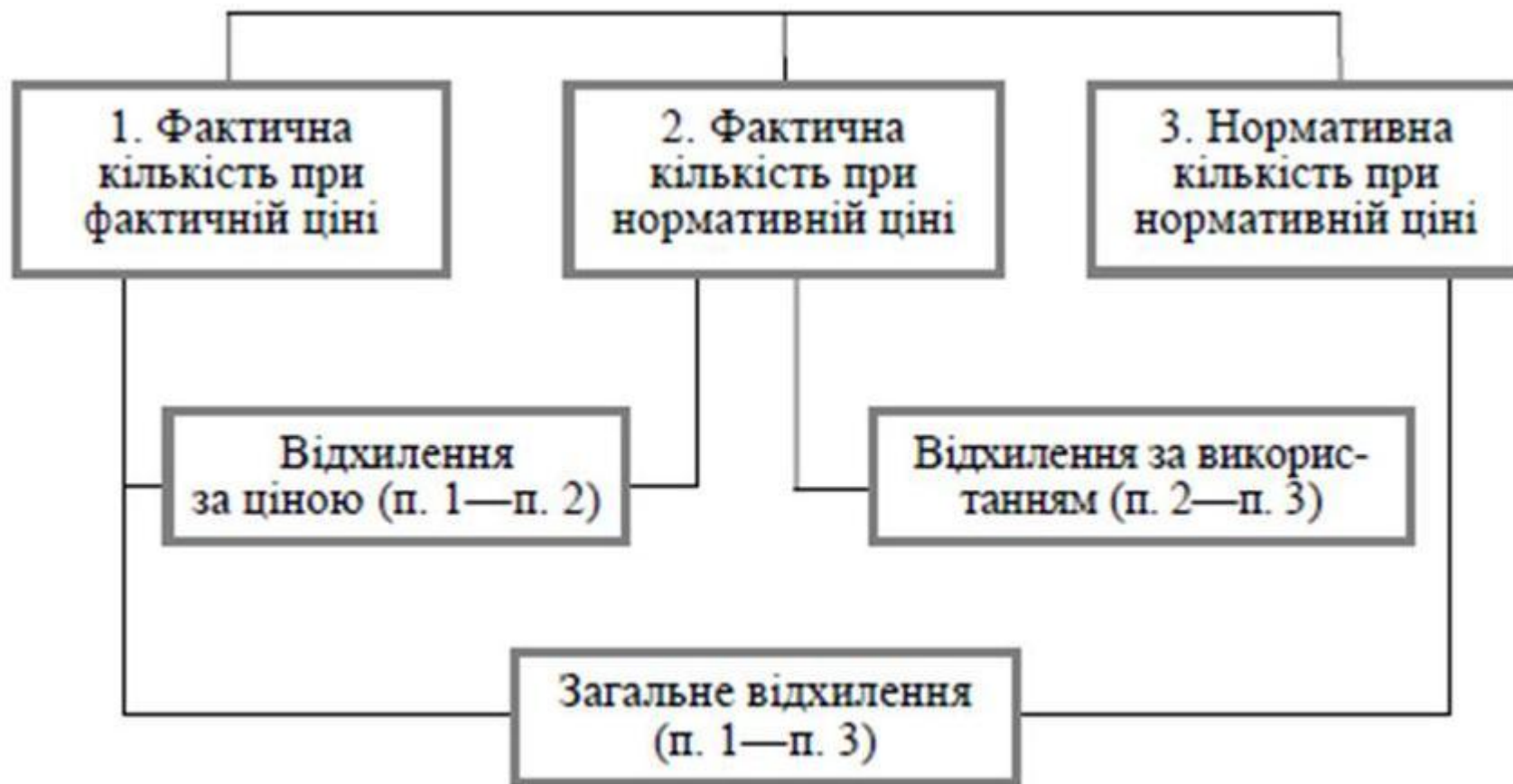


Рис. 5.4. Відхилення за ціною та використанням основних матеріалів

# Розрахунок відхилення за оплатою праці



Рис. 5.5. Розрахунок відхилення за оплатою праці

# Облік та аналіз відхилень від норм (стандартів) витрат

- Отже, відхилення за продуктивністю праці дорівнює різниці нормативного часу в годинах, витраченого на фактичний випуск продукції, і фактичного часу в годинах, відпрацьованого за звітний період, помноженій на нормативну погодинну ставку зарплати. Це відхилення аналогічне відхиленню за використанням матеріалу. При обчисленні обох відхилень різниця між нормативними і фактичними кількостями спожитих ресурсів множить на нормативну ціну одиниці ресурсу. Відхилення за продуктивністю праці контролює менеджер відповідного центру відповідальності (наприклад, цеху). Ці відхилення виникають з різних причин. Так, на продуктивність праці можуть впливати: низька якість матеріалів, різна складність роботи, недостатнє технічне обслуговування виробничого обладнання, псування устаткування або інструментів, зміна виробничих процесів тощо.

# Облік та аналіз відхилень змінних та постійних накладних витрат



Рис. 5.6. Відхилення змінних накладних витрат

## Відхилення постійних накладних витрат



Рис. 5.7. Відхилення постійних накладних витрат

## Облік та аналіз відхилень змінних та постійних накладних витрат

- Отже, щоб порівняти фактичні накладні витрати з нормативними (кошторисними), необхідно кошторис скоригувати залежно від вихідного ресурсу. Зокрема, якщо припускається, що змінні накладні витрати змінюватимуться залежно від часу праці основних робітників, то кошторис коригують саме за цим показником. Тобто фактична сума змінних накладних витрат за період порівнюється з нормативною (кошторисною), яка визначається множенням фактично витраченого часу на нормативну ставку цих витрат на годину праці.
- Відхилення обсягу виробництва за ефективністю дорівнює різниці між виходом продукції в нормогодинах і фактичним часом праці в годинах за період, помножений на нормативну ставку нарахування ПНВ.

- Дякую за увагу